

De danske Aarsmøder i Aabenraa 1902 og 1903.

Af Thade Petersen.

Tidligere maatte de nationale Foreninger i Nordslesvig paa det omhyggeligste undgaa alt, hvad der endog blot havde Skin af Samvirken eller Forbindelse med hinanden. I den prøjsiske Foreningslovs § 8 var det nemlig forbudt Foreninger, „der agter paa Møder at drofte politiske Genstande“, at træde i Forbindelse med hinanden til Opnaaelse af fælles Formaal. Efter at dette Forbud var bleven hævet, var der intet i Vejen for, at Vælgerforeningens, Sprogforeningens og Skoleforeningens Generalforsamlinger kunde afholdes paa samme Tid og Sted og samles inden for en fælles Ramme. Dette skete første Gang i Sommeren 1902. Der kom derved et nyt og betydningsfuldt Led ind i det danske Foreningsliv i Nordslesvig.

Den 27. og 28. Juli det nævnte Aar afholdtes for første Gang, i Form af et Delegeretmøde, et dansk Aarsmøde, hvortil der var indbudt Mænd fra alle Egne af Nordslesvig, deriblandt rigelig Hundrede af de tre Foreningers Tillidsmænd foruden Medlemmerne af deres Bestyrelser og Tilsynsraad og flere andre. Mødet

fandt Sted paa det Sprogforeningen tilhørende „Folkeshjem“ i Aabenraa. I Forbindelse med det og inden for dets Ramme var det, at de tre Generalforsamlinger afholdtes. Hvad der her meddeltes om deres Virksomhed i 1901, er allerede i det væsentlige meddelt i Søndj. Aarb. 1902 S. 318.

Det andet Møde af denne Art fandt Sted den 7. og 8. Juni 1903.

Aarsmodet 1902.

Mødet aabnedes lidt før Kl. 2 om Eftermiddagen Søndag den 27. Juli. Det var besøgt af omtrent 200 Mænd fra alle Egne af Nordslesvig. Efter en Indledningstale af Landdagsmand H. P. Hanssen, Aabenraa, afholdtes Sprogforeningens og umiddelbart derefter Skoleforeningens Generalforsamling. Ved et derpaa følgende *offentligt politisk Møde*, der ogsaa overværedes af Kvinder, holdt Redaktør Jessen, Flensborg, et Foredrag om vor politiske Stilling, hvori han hævdede, at vi fører vor Kamp selv, uden at søge politisk Støtte hverken Nord eller Syd fra.

Om Aftenen fandt der ved en ny offentlig tvangfri Sammenkomst en rig Tankeudveksling Sted gennem Smaataler.

Næste Dag, d. 28., begyndte med Vælgerforeningens Generalforsamling. Efter at Aarsberetning og Regnskab var aflagt og de sædvanlige Valg foretaget, indledede Landdagsmand H. P. Hanssen, Aabenraa, en Forhandling om *de politiske Valg*, der forestod i 1903. Saa vel i Indledningsforedraget, som under den paafølgende livlige Drøftelse, hvor der fremdroges en rig

Mængde af Erfaringer fra det for rigelig 4 Maaneder siden stedfundne Rigsdagsvalg i 1. Valgkreds, fremhævedes stærkt Betydningen af den personlige Agitation. Der nedsattes Agitationsudvalg i de forskellige Amter til Støtte for Vælgerforeningens Bestyrelse i Valgtiden. Desuden fremsattes Tanken om at ansætte Rejseagenter i Valgtiden. Man maatte søge mere end hidtil at faa Indre Missions Venner med til Valgene. I samme Grad som de støttede de nationale Bestræbelser, kunde der ydes dem Støtte ved kirkelige Valg. Ligeledes drøftedes Forholdet til Socialdemokratiet.

Efter Middagspausen indlededes — ligeledes af Landdagsmand H. P. Hanssen — [en Drøftelse af Emnet: *Vort Aarsmøde*, under hvilken der viste sig stærk Stemning for at fortsætte med et lignende Møde ad Aare. Det skulde holdes i Slutningen af Maj eller Begyndelsen af Juni. Sted saa vel som Dagsorden skulde fastsættes af Bestyrelserne for de nationale Foreninger i Forbindelse med de parlamentariske Repræsentanter. De Delegerede til Mødet skulde vælges af de nationale Foreningers Tillidsmænd sognevis. Selvskrevne til det var desuden Medlemmerne af disse Foreningers Bestyrelser og Tilsynsraad, de danske Parlamentarikere, Kredsdaysmænd, event. Proviinslanddagsmænd og en Repræsentant for hvert dansk Blad.

En særdeles livlig Forhandling indlededes derpaa af Landdagsmand Julius Nielsen, Damager, om *Tilvebringelsen af Midler til nationale Formaal*. Taleren anbefalede stærkt Dannelsen af et stort Fond (et Jernfond), angav Formaal, det skulde bruges til, og Midler

ved hvilke det kunde skaffes til Veje. Tanken fandt almindelig Tilslutning. Der vedtoges en Resolution, i hvilken Vælgerforeningens Bestyrelse opfordredes til at gøre Skridt til Tilvejebringelsen af større Midler, og paa en fremlagt Liste tegnede en Del af de tilstedeværende sig straks for Bidrag til Fondet til et Beløb af tilsammen omtrent 3000 Mark, som de lovede at bringe med til næste Aarsmøde. Gaardejer J. N. H. Skrumsager, Københoved, holdt endnu Foredrag om *Rejsningen af Forsamlingshuse* og Tobaksfabrikant M. Andresen, Aabenraa, om *Tilgangen af ny Medlemmer til vore nationale Foreninger*, hvorefter Mødet sluttedes Kl. 5 om Eftermiddagen.

Aarsmødet 1903.

Saas der paa Aarsmødet 1902 hyppig tilbage paa det Valg, der for rigelig et Fjerdingsaar siden var foretaget til Udfyldning af de ved Gustav Johannsens Død ledigblevne Pladser i den tyske Rigsdag og Landdag, saa fik det andet danske Aarsmøde i Modsætning dertil en udelukkende fremadskuende Karakter. Det afholdtes nemlig — ligeledes paa „Folkehjem“ i Aabenraa — den 7. og 8. Juni, kun en Uges Tid før det almindelige Rigsdagsvalg, og faldt derved ganske naturligt ind som et Led i Agitationen for dette og kom for en stor Del til at sysselsætte sig med det.

Det begyndte lige som det i Fjor med *Sprogforeningens Generalforsamling*. Den havde fra 1. Jan. til 31. December 1902 haft en Fragang af 222 Medlemmer, deraf 45 ved Dødsfald, og en Tilgang af 183. Der var saaledes tabt 39 og hele Antallet derved

gaaet ned til 2438. Fra den 1. Januar til 7. Juni 1903 var der imidlertid kun udmeldt 19, deraf 14 ved Dødsfald, og indmeldt 113, saa at Medlemsantallet atter var steget med 94 og derved naaet op til 2532 mod 2500 ved Generalforsamlingen i Fjor.

Medlemsantallet havde efter den ved et stort Antal Politibøder foranledigede indgaaende Revision af Medlemslisterne vist sig at være:

den 1. Juli 1900	2258
„ 1. Jan. 1901	2441
„ 1. Juli „	2497
„ 1. Jan. 1902	2477
„ 1. Juli „	2474
„ 1. Jan. 1903	2438
„ 7. Jun. „	2532

Der var i Forretningsaaret udsendt ialt 12,407 Bøger — deraf 8856 til Uddeling, Resten til Indlemmelse i Bogsamlingerne — og desuden 3360 Billeder af Gustav Johannsen. Indtægten havde været 15,384 Mark 80 Pg., Udgiften 15,556 Mark 34 Pg. Gælden var nu omtrent betalt.

I de sidste 10 Aar havde Indtægten været følgende:

1893	3,806 Mk. 57 Pg.
1894	4,395 „ 06 „
1895	4,130 „ 57 „
1896	5,432 „ 76 „
1897	6,655 „ 36 „
1898	6,535 „ 16 „
1899	7,925 „ 33 „
1900	8,525 „ 88 „
1901	8,697 „ 74 „
1902	15,384 „ 80 „

Skoleforeningens Generalforsamling fandt Sted efter et kort Ophold. Dens Medlemsantal var i Forretningsaaret gaaet ned med 185 og udgjorde den 1. Januar omtrent 3800. Siden den Tid var der nogen Fremgang igen. Dens Virksomhed havde været lidt mere omfattende end før, idet den havde støttet 239 unge Nord-slesvigere til Besøg paa danske Skoler mod 225 i Fjor. Indtægterne havde været 22,198 Mark 93 Pg., deraf 6,505 Mk. ved Medlemsbidrag og frivillige mindre Bidrag fra Kredsene, og over 15,000 Mk. ved større frivillige Bidrag og Gaver. Foreningens Regnskabsbog, en Ind- og Udmeldelsesprotokol og de indkomne Bidragslister for 1902 blev i April det nævnte Aar beslaglagte af Myndighederne. 9 Tillidsmænd idømtes Politibøder for ulovlig Kollekt. De to af dem betalte desværre Boderne straks, de 7 gjorde derimod Indsigelse imod dem og blev frikendte, eller Sagerne imod dem blev standsede af Mangel paa Bevis. Der valgtes et Tilsynsraad bestaaende af 9 Medlemmer og foretoges en tilsvarende Ændring i Vedtægterne.

Ved et *offentligt Møde*, der fandt Sted Kl. 5, og hvor der lige som i Fjor var Kvinder til Stede, holdt Rigsdagsmand Jessen, Flensborg, et Foredrag om „Vor Taktik“ og Rigsdagskandidaten for 2. Valgkreds, Tobaksfabrikant M. Andresen, Aabenraa, om Tvangspolitikken.

Om Aftenen fandt en tvangfri Sammenkomst Sted, hvor der holdtes en Mængde Smaataler, næsten alle med Henblik paa det forestaaende Valg.

Efter en lille Morgenudflugt begyndtes der næste Dag, den 8. Juni, med *Valgerforeningens General-*

forsamling. Af dens Medlemmer var der i 1902 udmeldt 204, deraf 40 ved Dødsfald. Derimod var der indmeldt 376, hvilket giver en Tilgang af 172, den største i Køllerpolitikens Tid. Foreningens Medlemsantal var derved naaet op til 3078. Der var i Aarets Løb dannet 5 ny Medlemskredse. Indtægten havde været 5,040 Mark 91 Pg. og Udgiften 4,211 Mark 5 Pg., der hovedsagelig var anvendt i Valgøjemed.

Hver af de tre Foreninger havde for kort Tid siden modtaget en Gave paa 1000 Mk., Sprogforeningen af Gaardejer P. H. Petersen, Visbjærg, Skoleforeningen og Vælgerforeningen af en anden — unavngiven — nordslesvigsk Bonde.

Landdagsmand *H. P. Hønsen*, Aabenraa, indledede nu en Forhandling om *de forestaaende Valg*. Resultatet af den blev, at det vedtoges foruden Vælgerforeningens Valgoppraab at udstede særlige Opraab for hver Valgkreds, underskrevne af der boende kendte Mænd. Desuden vedtoges følgende Resolution vedrørende Stillingen til Indre Missions Venner:

„I de Sogne, hvor Indre Mission holder paa vort Modersmaal og vort fælles Aandsliv, maa der gives dem Adkomst til passende Repræsentation i de kirkelige Kollegier.“

En af Landdagsmand *Julius Nielsen*, Damager, indledet Forhandling om *Love for Jernfondet*, der til at begynde med var 5600 Mark stort, førte til Vedtagelsen af følgende Love:

A. Tilvejebringelse af Midler.

§ 1.

- 1) Frivillige Gaver.
- 2) Der kan af Vælgerforeningens Medlemmer ydes et aarligt ekstra Kontingent, ikke under 50 Pg.
- 3) Naar der ved politiske Møder opkræves Entrée, falder Overskuddet til Jernfondet.
- 4) Naar der ved private Sammenkomster foretages Indsamlinger til Vælgerforeningen, gaar det Indkomne til Jernfondet.

B. Anbringelse af Midlerne.

§ 2.

De indkomne Midler anbringes i absolut sikre, paa Ihændehaveren lydende Statspapirer og deponeres ved en indenlandsk eller udenlandsk Bank. Bestyrelsen af Fondet tager nærmere Bestemmelse herom. Der kan kun disponeres over Depoterne ved Disposition af Bestyrelsen, der fatter Beslutning herom med fuld Stemmeferhed.

C. Anvendelse af Midlerne.

§ 3.

I de første fire Aar udbetales intet. Indtægten samt Renten tilskrives Kapitalen. Efter den Tids Forløb vedbliver Indtægter at tilskrives Kapitalen, mens Renten af Kapitalen anvendes i følgende Øjemed:

Understøttelse ydes:

- 1) Til staaende Retshjælp;
- 2) Til Forsamlingshuse;
- 3) Til Valgarbejde;
- 4) Til Videreuddannelse af begavede unge Mænd og Kvinder paa Studiets, Landvæsenets, Handels og Haandværkets Omraade.

D. Bestyrelsen.

§ 4.

Bestyrelsen bestaar af 7 Medlemmer, der vælges af Vælgerforeningens Bestyrelse og Tilsynsraad. Den vælger af sin Midte et Forretningsudvalg bestaaende af en Formand, en Næstformand og endnu et Medlem, og fastsætter et Regulativ for Forretningsgangen.

§ 5.

Bestyrelsen fatter sine Beslutninger ved fuld Stemmeferhed. Mindst 5 Medlemmer maa være tilstede for at kunne fatte gyldige Beslutninger.

Der ansættes en lønnet Forretningsfører, der vælges af Bestyrelsen.

Forretningsudvalget har Tilsyn med Forretningsførelsen, har at foretage Revision af Bøger, Kasse etc. og at forelægge Aarsregnskabet for den samlede Bestyrelse, der igen forelægger det for Vælgerforeningens Bestyrelse og Tilsynsraad.

§ 6.

Forslag om Lovforandringer behandles af Vælgerforeningens og Jernfondets samlede Bestyrelse og Tilsynsraad og kan kun vedtages med mindst $\frac{2}{3}$ Stemmeferhed. Naar ved Behandling af Forslag om Lovforandringer ikke mindst $\frac{3}{4}$ af Medlemmerne er til Stede, indvarsles til et nyt Møde, hvor da Beslutning fattes med $\frac{2}{3}$ Stemmeferhed uden Hensyn til de Mødtes Antal.

Efter en af Landdagsmand H. P. Hanssen indledet Forhandling om *Stillingen ved Omvalg* i 2. og 4. Valgkreds vedtoges følgende Resolution:

„Idet Vælgerforeningen fastholder sit gamle Standpunkt over for Omvalgene og erklærer Deltagelsen for en frivillig Sag, forventer den, at ingen dansk Mand ved mulige Omvalg vil stemme paa Repræsentanter, som ikke har udtalt sig klart, utvetydigt og bestemt imod Küllerpolitikken og den dermed i Forbindelse staaende Tvangsgermanisering i Nordslesvig.“

Med Hensyn til det til Efteraaret stedfindende *Landdagsvalg* godkendtes og vedtoges følgende af Landdagsmand H. P. Hanssen foreslaaede Grundsætninger:

- 1) Valgmandsvalgene maa forberedes i god Tid.
- 2) Saasart Valgdistrikterne er fastsatte og bekendtgjorte, bør Vælgerforeningens Tillidsmænd i hvert

enkelt Urvalgdistrikt træde sammen og danne et lokalt Valgudvalg, som supplerer sig selv med dertil egnede Mænd indenfor Distriktet.

Valgudvalget vælger af sin Midte en Formand, som straks underretter Vælgerforeningens Sekretær om sit Valg, for at Brevvekslingen derefter i Valgtiden kan føres med ham.

4) Valgudvalget maa paa et eller flere Møder underkaste Valglisterne et grundigt Eftersyn og i rette Tid sørge for, at Unøjagtigheder og Urigtigheder afhjælpes.

5) Valgudvalget maa sørge for, at der i god Tid opstilles danske Valgmænd i alle Klasser, og at hver dansk Vælger i Distriktet underrettes om, hvem der er opstillet i den Klasse, han tilhører.

6) I Valgdistrikter, hvor Socialdemokraternes Deltagelse i Valget er af Betydning, bør der ved Opstillingen af Valgmænd tages Hensyn dertil.“

Efter at det endnu var vedtaget, at Aarsmødet 1904 skulde afholdes i Sønderborg, sluttedes dette 2. danske Aarsmøde omtrent Kl. 5 om Eftermiddagen.
